



**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки РДГУ
Кафедра загальної психології та психодіагностики
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра практичної психології та психотерапії**



Актуальні питання психологічної науки

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 12

Рівне - 2018



ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. – Випуск 12. – Рівне: РДГУ, 2018. – 166 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Воробійов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ

Литвиненко С.А. – доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Безлюдна В.І. - кандидат педагогічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Корчакова Н.В. – кандидат психологічних наук, професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Рудь Г.В. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Созонюк О.С. - кандидат психологічних наук, доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ (протокол № 5 від 31 травня 2018 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

Зміст

Зміст	3
Вступ	6
Альтмарк А. Психологічний аналіз особистісного та професійного зростання майбутніх психологів.....	7
Бакун К. Розвиток соціального інтелекту як чинник успішної адаптації особистості.....	9
Бенещук А. Особливості формування інтелектуальної готовності старших дошкільників до навчання у школі	11
Берестень Т. Експериментальне дослідження впливу середовища на формування поведінки девіантного підлітка	13
Бігун Л. Дослідження мотивації навчальної діяльності молодших школярів.....	15
Бунечко Ю. Вплив рівня домагань на прагнення особистості до самоактуалізації	16
Бутенко С. Значення духовності в розвитку особистості.....	18
Войчук А. Психологія мотивації до навчання учнів	21
Волович М. Образ ефективного лідера у соціальній психології	22
Воробей І. Психологічні особливості формування стресостійкості як фактора успішної учбової діяльності студентів-психологів	24
Гандзюк К. Соціально-психологічні чинники становлення статевої ролі ідентифікації підлітків	26
Главінська Е. Соціально-психологічна адаптація студентів-першокурсників як механізм соціалізації	30
Горбова А. Зміст поняття «життєва перспектива».....	32
Гордійчук О. Причини виникнення професійного вигорання у медичних працівників	34
Іваник С. Особливості прояву агресивності у студентської молоді	38
Ісічук О. Ціннісні орієнтації як складова спрямованості особистості: історіографія проблеми	40
Карпик О. Психологічні детермінанти виникнення конфліктів старшокласників з педагогами.....	43
Коноплицька Ю. Особливості розвитку емоційного інтелекту у підлітковому віці.....	45
Корчакова В. Соціально- відповідальний маркетинг як інструмент психологічного впливу на споживача	47
Кузьмич Г. Психологічні особливості проявів булінгу	50
Лавренчук К. Основні причини виникнення тривожності у молодшому шкільному віці.....	52

Лавренко В. Розвиток пізнавальних процесів у період дошкільного дитинства	54
Левчук А. Смесложиттєві орієнтації як чинник професійного становлення майбутніх психологів	55
Левчук Л. Психологічні особливості визначення готовності дитини до навчання у школі.....	57
Лехкобит В. Динаміка формування рефлексії у майбутніх психологів під час професійної підготовки.....	60
Лехкобит М. Інтернет-залежність підлітків як актуальна проблема сьогодення	62
Лисюк І. Психологічний зміст поняття «самоусвідомлення особистості».....	64
Ліщук І. Психологічні особливості особистісної рефлексії студентів-психологів.....	66
Лоза С. Саногенне мислення та психічне здоров'я особистості.....	68
Лозицька К. Психологічні особливості самоактуалізації студентської молоді	70
Максимчук В. Психологічні особливості вияву лідерських якостей у студентів-психологів	73
Мартинюк А. Емоційний стан старшокласників перед ЗНО.....	75
Марчук М. Психологічні особливості девіантних проявів у ціннісному вимірі особистості	77
Матухно Є. Методи проєктивної психології: можливості та перспективи	80
Мельник І. Вплив емоційних станів тривоги та страху на особистість	83
Мирончук Д. Вплив стилю сімейного виховання на міжособистісні стосунки підлітків	85
Мислінчук Ю. Дослідження соціально-психологічних особливостей здатності особистості до емпатії.....	88
Михайлова І. Вплив мікросоціуму на формування самооцінки.....	91
Намлієва Г. Особливості особистісних змін військовослужбовців внаслідок участі в АТО	94
Недільська А. Формування психологічної готовності майбутніх педагогів до професійної діяльності	97
Нетреба С. Теоретичний аналіз соціально-психологічної адаптації особистості	100
Нечидюк М. Особливості застосування арт-засобів в системі розвитку емоційного інтелекту	102
Одейчук І. Фізіологічні та психологічні симптоми стресу як загального адаптаційног осиндрому.....	104
Олійник К. Психологічні особливості впливу емоційного вигорання на професійну діяльність в дорослому віці	106

Онисковець Б. Мотиваційні чинники перфекціонізму сучасної студентської молоді	108
Остапенко М. Дослідження типів темпераменту у сучасних студентів	110
Першко О. Екологічні цінності як чинник особистісного ставлення підлітків.....	113
Погулясва М. Психолого-педагогічні чинники розвитку творчого потенціалу особистості студента у процесі навчання у ВНЗ	115
Похильчук А. Психологічні особливості самооцінки чоловіків та жінок	117
Прокопович І. Психофізіологічні складові творчого потенціалу особистості.....	119
Работій М. Модель розвитку позитивної «Я-концепції» майбутніх практичних психологів	121
Рєбій І. Експериментальне дослідження взаємозв'язку особистісної рефлексії та креативності	124
Речун Н. Психологічні чинники конфліктної поведінки у юнаків	126
Рудь О. Взаємозв'язок рівня емоційного інтелекту із допінг-стратегіями особистості.....	129
Савгира В. Особливості ставлення дітей старшого дошкільного віку до батьківських вимог і заборон	131
Сардарян М. Психологічні особливості творчої особистості.....	134
Свінтозельська К. Особливості впливу Я-концепції на професійне самовизначення старшокласників	137
Солодка В. Експериментальне дослідження проблеми саморегуляції як важливої функції психіки людини	139
Строїнська Д. Психологічні особливості кропінь-стратегій особистості	141
Сукнацька А. Самотність і особливості її переживання в юнацькому віці ...	144
Товстун Р. Заздрість як соціально-психологічний феномен	147
Хомік Т. Психологічний аналіз проблеми стресостійкості студентів у сучасній психологічній науці.....	149
Чебан Д. Мотиви, які сприяють успішному навчанню студентів.....	151
Чмелюк Т. Формування та розвиток моральних якостей дошкільників засобами казкотерапії	152
Шахрайчук І. Психологічні основи формування структури цінностей сучасної молоді	154
Широких А. Роль самоідентифікації у життєвому проектуванні особистості.....	157
Якимчук М. Комунікативна креативність як компонент самопізнання індивіда	158
Марценюк А. Психологічні особливості ставлення до сексу в особистості у періоді ранньої дорослості	161

Романюк В. Функціональні резерви організму та здоров'я людини..... 165

Саморегуляція у вузькому розумінні трактується у психології як самопрограмування, самоконтроль, самокорекція поведінки особистості на основі зворотнього зв'язку й спрямована на врегулювання психічних явищ до певних норм і правил [4]. Виступає вона як один із рівнів активності живих систем, що відбиває специфіку психічних засобів відображення і моделювання дійсності.

Психологічний зміст розуміння процесу саморегуляції передбачає дослідження самосвідомості особистості як особливого процесу людської психіки, спрямованого на самопізнання та духовно-ціннісне ставлення до себе.

Список використаних джерел

1. Головин С. Ю. Словарь психолога — практика / С.Ю.Головин. — Минск Харвест, 2001. — 975 с.
2. Кацера А. А. Подходы в трактовке саморегуляции в психологии / А.А.Кацера, А.В.Кобзарь // Психологические науки: теория и практика: материалы II междунар. науч. конф. (г. Москва, март 2014г.). — М. : Буки-Веди, 2014. — С. 10-12.
3. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л.Рубинштейн. — СПб:Питер, 2000. -712 с.
4. Кириченко Т. Психологічні особливості саморегуляції вчителя в комунікації у процесі мовленнєво-педагогічного спілкування / Т. Кириченко // Психолінгвістика. - 2016. - Вип. 20(1). - С. 125-13.

УДК 159.923

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОПІНГ-СТРАТЕГІЙ ОСОБИСТОСТІ

Строїнська Дар'я, здобувач вищої освіти, РДГУ

Керівник: Сторож О.В., кандидат психологічних наук, доцент

У сучасних умовах соціально-економічної кризи суспільство вимагає від людини стійкості до стресових ситуацій, успішної, швидкої й конструктивної адаптації до змінних умов існування, оскільки без цього неможливий прогресивний розвиток. Однак поряд з такими вимогами спостерігається парадоксальна тенденція до невпинного зростання кількості тривожних і невротичних проявів у поведінці суб'єктів різних вікових категорій. Інформаційна перенасиченість світу вимагає інтенсивного розвитку в особистості тих структур, які відповідають за ефективне пристосування до оточення. Одними з адаптаційних систем особистості виступають копінг-стратегії.

Здатність долати труднощі в психологічній літературі позначається терміном «копінг». Аналіз наукового доробку вчених засвідчив, що копінг вивчають у рамках психологічних захисних можливостей людини, сукупності її особистісних рис або в процесі взаємодії з навколишнім середовищем. Копінг-стратегії реалізуються в когнітивній, емоційній і поведінковій сферах функціонування особистості і ведуть до успішної або менш успішної адаптації [1].

У зарубіжній психології вивченням різних аспектів копінг-стратегій займалися Г. Вебер, Дж. Койн, С. Фолкман, З. Фрейд, Н. Хаан, К. Юнг, Р. Лазарус, Р. Плутчик, Дж. Веїлент. У вітчизняній психології копінг-стратегії вивчали В. О. Бодров, Л. І. Вассерман, Л. Д. Деміна, Е. С. Романова, В. А. Ташликов, Т. А. Третяк та інші [1; 2; 3; 5].

На даний час виділяють декілька підходів до тлумачення поняття «копінг». Перший, найбільш ранній підхід, що розвивається в роботах представника психоаналітичного напрямку Н. Хаан, трактує його в термінах динаміки «Его» як один із способів психологічного захисту, що використовується для послаблення психічного напруження. Другий підхід визначає копінг в термінах рис особистості (диспозиційні концепції копінгу) - як відносно постійну схильність індивіда, стійкий стиль реагування на стресові події певним чином [2]. Автори стверджують, що вибір визначених копінг-стратегій протягом усього життя є достатньо стабільною характеристикою, що мало залежить від типу стресора. Однак оскільки стабільність розглянутих способів дуже рідко підтверджується емпіричними даними, це розуміння теж не знайшло великої підтримки серед дослідників. І, нарешті, відповідно до третього підходу, розробленого Р. Лазарусом і С. Фолкман, копінг розглядається як динамічний процес і як когнітивні та поведінкові зусилля особистості, спрямовані на зниження впливу стресу (трансакційний підхід, або ситуаційний) [3; 4].

Починаючи з 1960-х років термін «подолання стресу», або «копінг», спочатку використовували для опису деяких механізмів психологічного захисту [5]. Поступово література з даної проблематики стала представляти самостійну, вже більш-менш чітко окреслену область досліджень. Термін «копінг» вперше був використаний в 1962 р Л. Мерфі. Основні положення концепції копінг-процесів були розроблені Р. Лазарусом в книзі «Психологічний стрес та процес його подолання». З виходом у світ цієї книги почалася поступова зміна моделі стресу, розробленої Г. Сельє, в бік розгляду копінгу в якості центральної ланки стресу, а саме – як стабілізуючого фактора, який може допомогти особистості підтримувати психосоціальну адаптацію в період впливу стресу. Р. Лазарус визначає копінг як «прагнення до вирішення проблем, яке застосовує індивід, якщо

вимоги мають величезне значення для його гарного самопочуття (як у ситуації, пов'язаної з великою небезпекою, так і в ситуації, спрямованою на великий успіх), оскільки ці вимоги активують адаптивні можливості» [3]. Таким чином, «копінг», або «подолання стресу», розглядається як діяльність особи по підтримці або збереженні балансу між вимогами середовища і ресурсами, що задовольняють ці вимоги [3; 4].

Р. Лазарус і С. Фолкман визначили 8 видів ситуативно-специфічних копінг-стратегій: планування вирішення проблем, позитивна переоцінка, прийняття відповідальності, пошук соціальної підтримки, конфронтація, самоконтроль, дистанціювання, уникнення, які проявляються в поведінковій, емоційній і когнітивній сферах [1; 4].

Існує широке наукове розмаїття класифікацій стратегій подолання стресу (А. Бандура, К. Матені, Р. Лазарус, С. Фолкман та ін.). Вчений Г. Вебер вважає, що основний репертуар стратегій психологічної перемоги над стресом включає наступні форми: 1) реальне (когнітивне або поведінкове) рішення проблеми; пошук соціальної підтримки; переоцінка ситуації на свою користь; захист і відкидання проблеми; ухилення і уникнення; співчуття до самого себе; зниження самооцінки; емоційна експресія [1; 4].

Таким чином з'ясувалося, що копінг-стратегії – це поведінкові і когнітивні зусилля, що застосовуються індивідами, щоб впоратися з взаємовідносинами «людина-середовище». Це індивідуальна стійка особистісна структура, тобто набір певних варіантів поведінки, відповідних індивідуально-психологічних характеристик і емоційно-динамічних властивостей індивіда реагування в стресових ситуаціях. Копінг-стратегії, які не є ефективними в одних ситуаціях, можуть виявитися цілком ефективними в інших; наприклад, стратегії, неефективні в ситуації, яка не може контролюватися індивідом, можуть бути ефективними в ситуаціях, які індивід здатний контролювати і змінювати в бажаному напрямку. Окрім того, вибір визначених копінг-стратегій протягом усього життя є достатньо стабільною характеристикою, що мало залежить від типу стресора. Розглянуто та виділено 8 копінг-стратегій, котрі класифікуються за своєю спрямованістю: *копінг-стратегії, спрямовані на вирішення проблеми* – пошук соціальної підтримки, планування вирішення проблеми; *копінг-стратегії, спрямовані на емоції* – конфронтація, дистанціювання, самоконтроль, прийняття відповідальності, втеча-уникання, позитивна переоцінка. Також виділяють конструктивні і деструктивні копінг-стратегії.

Список використаних джерел

1. Абабков В.А. Защитные психологические механизмы и копинг: анализ взаимоотношений /В.А. Абабков// Актуальные проблемы

- клинической психологии и психофизиологии: Материалы научно-практической конференции «Ананьевские чтения-2004» / Под ред. Л.А. Цветковой. – СПб.: Изд-во СПбГУ, 2004.
2. Сирота Н.А. Копинг-поведение в подростковом возрасте: дисс. ... д-ра мед. наук/ Н.А. Сирота. – СПб., 1994. – 283 с..
 3. Ташлыков В.А. Личностные механизмы совладания (копинг-поведение) и защиты у больных неврозами в процессе психотерапии /В.А.Ташлыков //Медико-психологические аспекты охраны психического здоровья. – Томск, 1990. – С. 60-61.
 4. Ходорівська Н. В. Ситуаційні негативи повсякдення та адаптивні ресурси людини / Н. В. Ходорівська // Соціологія : теорія, методи, маркетинг.– 2004.– №4.– С. 10 – 13.
 5. Фрейд А. Психология «Я» и защитные механизмы / А.Фрейд. – М., 1993. – 142с.

УДК 159.922.8:177.82

САМОТНІСТЬ І ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ ПЕРЕЖИВАННЯ В ІЮНАЦЬКОМУ ВІЩІ

Сукнацька Анастасія, здобувач вищої освіти, РДГУ

Керівник: Савуляк В.О., старший викладач

Поняття самотності є одним з актуальних на сьогоднішній день. Навряд чи знайдеться людина, яка б ніколи не відчувала стану самотності. Протягом життя ми втрачаємо друзів, коханих, близьких людей. Людина стає самотньою тоді, коли усвідомлює неповноцінність своїх відносин з людьми, особистісно значущими для нього, коли відчуває гострий дефіцит задоволення потреби в спілкуванні.

Самотність – важкий психічний стан, зазвичай супроводжується поганим настроєм і тяжкими емоційними переживаннями. Глибоко самотні люди, як правило, дуже нещасні, у них мало соціальних контактів, їх особисті зв'язки з іншими людьми або обмежені, або зовсім розірвані [3, с.95]. Поняття самотності пов'язано з переживанням ситуацій, що суб'єктивно сприймаються як небажаний, особистісно неприйнятний для людини дефіцит спілкування.

При всьому розмаїтті досліджень, що з'явилися, у сучасній західній (К. Боумен, Р. Вейс, Д. Зілбург, М. Міцелі, Б. Морош, Г. Салліван, Ф. Слейтер, С. Фландерс) і вітчизняній (В. Дерлега, С. Маргуліс і інші) психології відчувається недостатня розробленість багатьох аспектів проблеми людської самотності. Жодна з теорій не може дати повну й всеосяжну відповідь на

Наукове видання

**Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства**

Випуск 12

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Підписано до друку 1.06.2018 р.
Формат 60x80/16. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 13,8. Тираж 150 прим.

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне
Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету